

Ne/nápadné proměny vnitřního města v postsocialistickém období. Etnologický a sociologický výzkum v Brně

*Jana Pospíšilová, Annett Steinführer,
Annegret Haase, Jana Grohmannová*

Etnologický ústav AV ČR, Brno a Praha
Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung – UFZ, Leipzig

1. Úvod
2. Urbánní výzkum: ne/zájmy
3. Brněnské vnitřní město jako terén urbánního výzkumu
4. Ne/nápadné proměny vnitřního města
v postsocialistickém období
5. Závěr

1. Urbánní výzkum: zájmy a nezájmy

- zájem zvláště o změny, ne o kontinuity a samozřejmosti městského života

postsocialistická transformace:

- ve vnitřních městech postsocialistických zemí v minulých 15 letech: rozsáhlé proměny – nápadné i nenápadné
- málo zájmu (s výjimkou gentrifikace, etnizace, deprivace apod.)

2. Vnitřní město Brna jako výzkumní terén

Proč Brno?

- málo zájmu sociologů o Brno (výjimky: „Sociologický výzkum Brna“ z r. 1946, Aleš Burjanek 1996, studie o sídlištích 1988 a 1995)
- město druhé kategorie

Proč vnitřní město?

- osobitá část městského dědictví a městského prostoru: polyfunkční místa, symbol industrializace
- Chicagská škola: “zones of transition”
- spojení městských center a předměstského zázemí
- specifické potenciály (renaissance, reurbanizace, revitalizace)

3. Ne/nápadné proměny: některé příklady

- socio-ekonomická struktura
- **Demografické proměny**
- **etnické složení**
- fyzické podmínky
- geografie a etnologie zábavy
- stav obytného prostředí
- **majetkové/nájemní struktury**
- verbální a mentální symboly

3. Ne/nápadné proměny: demografie

- nenápadné procesy: úbytek obyvatel, stárnutí, změny ve struktuře domácností, snižování obložnosti bytů, znovuzahušťování
- úbytek obyvatel:
Brno-střed: 1970: 120 000 obyvatel
 1991: 76 000
 2001: 67 000
- změny ve struktuře domácností: zejména vzrůstající počet jednočlenných domácností
- znovuzahušťování anebo znovuzabydlování středu města neregistrovanými rezidenty, např. studenty
- role „netradičních“ domácností?

3. Ne/nápadné proměny: vlastnictví bytů

- zrychlený proces privatizace obecního bytového fondu v ČR v druhé polovině 90. let
- obecní byty: 2005: 67% privatizováno
2002: 51%
2000: 40% (ÚÚR 2006)
- Brno: zvláštní postavení (pomalý, váhavý proces),
2005: Brno (resp. městské části) stále drželo ve vlastnictví
72% svého obecního bytového fondu
- proces koncentrován ve vnitřním městě
- dlouhodobé nepředvídatelné důsledky: na regeneraci vnitřního města, na sociální struktury, na struktury vlastnictví bytů, na vztahy bývalých sousedů (výzkum dvou domů ve vnitřním městě Brna)

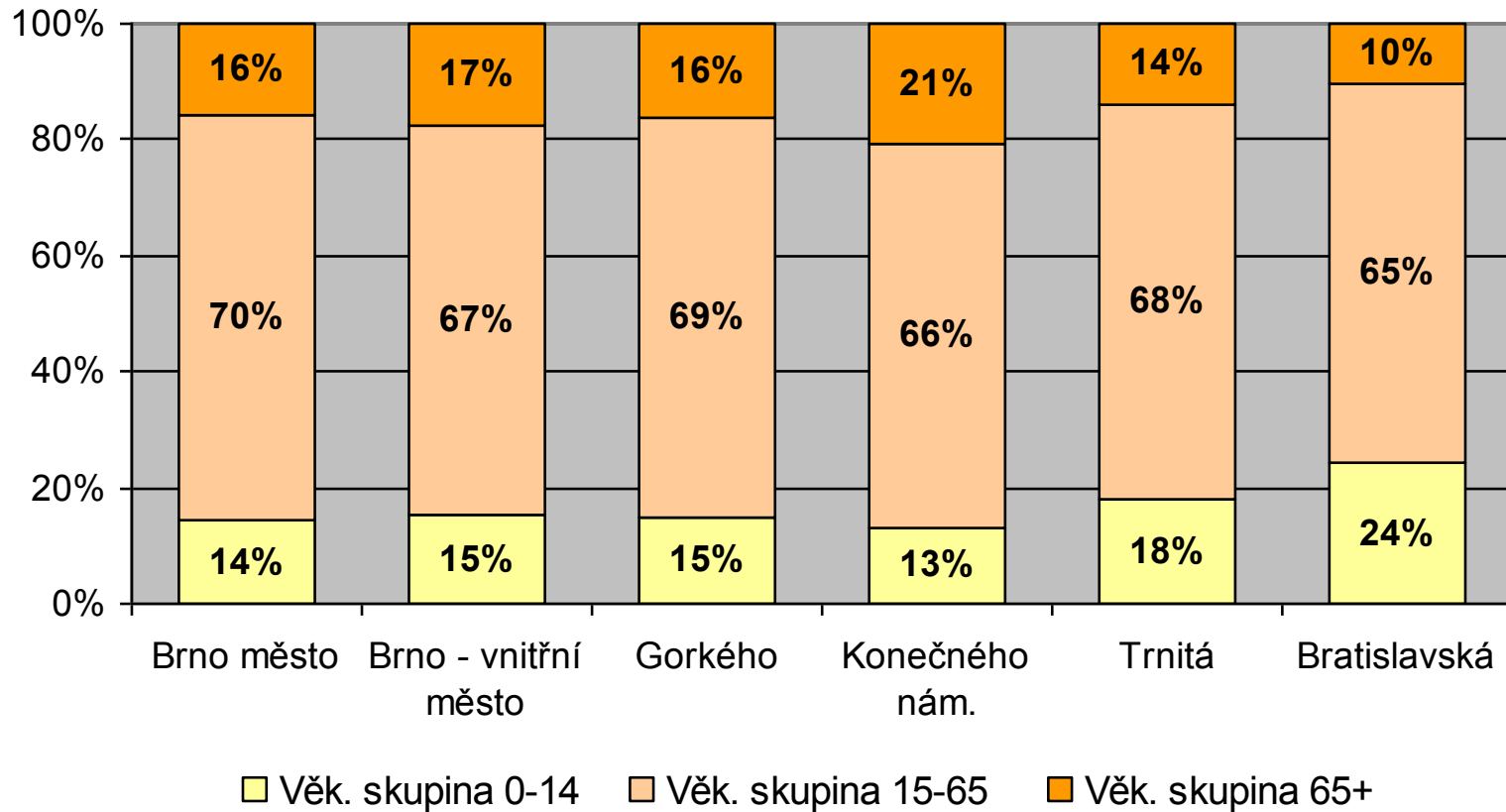
3. Ne/nápadné proměny: etnická skladba

- po 2. světové válce: Brno etnicky téměř homogenní město
- po roce 1989:
 - Ukrajinci
 - Rusové
 - Vietnamci
 - Arabové
 - Slováci
- Romové: největší menšina v Brně
 - verbální stigma „Bronx“
 - Romské centrum DROM
 - „Projekt komunitního bydlení“
 - Muzeum romské kultury (zal. 1991)

Diferenciace vnitřního města (1)

Věková skladba různých prostorových úrovní v Brně

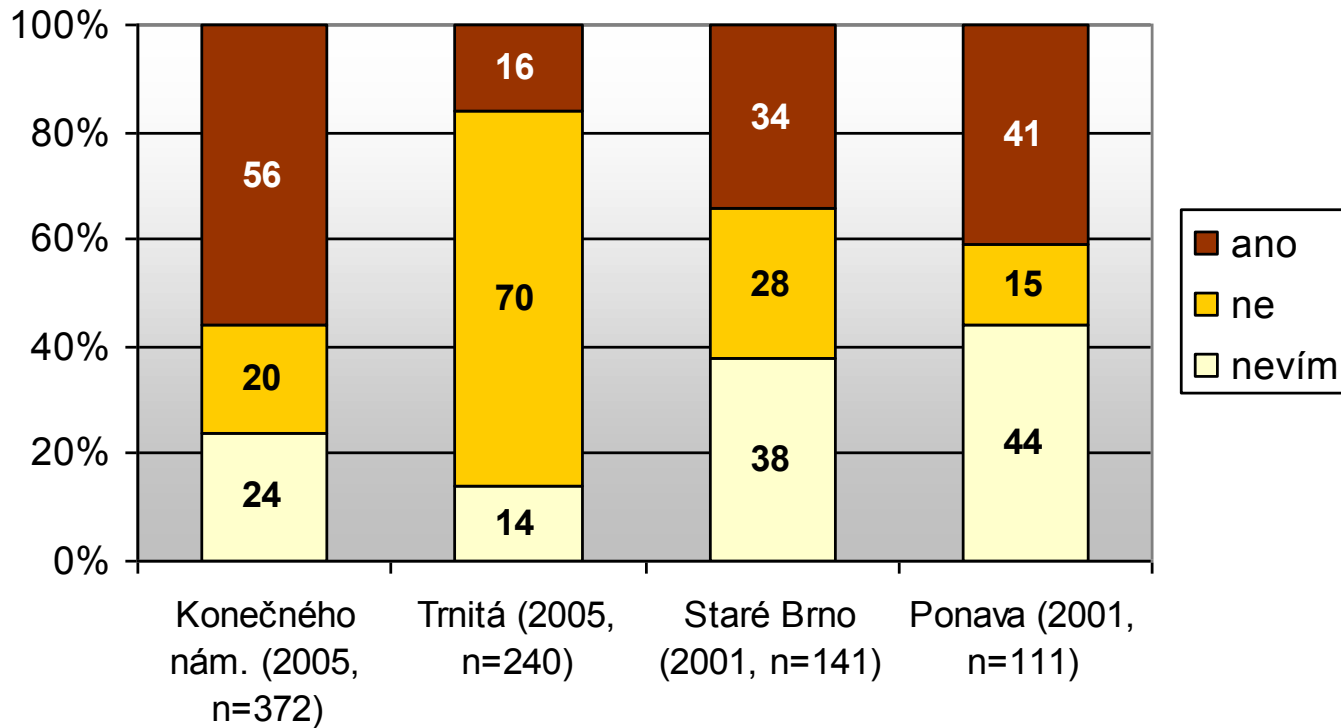

Pramen: Ústav geoniky Brno (2007)

Diferenciace vnitřního města (2)

Doporučil byste dobrému příteli, aby se přestěhoval do oblasti ...?

Prameny: Steinführer 2004; Ústav geoniky 2005

5. Závěr

- vnitřní město: zanedbávaná oblast postsocialistického urbánního výzkumu
- za fasádou stagnace: procesy změn v několika dimenzích
- vzájemné souvislosti těchto procesů také zajímavé
- projekt conDENSE: těžiště klade na demografickou strukturu vnitřního města a obzvláště na roli „netradičních“ domácností

